

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк Є. В. *Є. В. Гаврилюк*
протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

ПСИХОЛОГІЯ БУЛІНГУ

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавр
галузь знань 0201 Соціально-психічні науки
напрямок підготовки 6.030102 Психологія

Луцьк – 2018

**Програма навчальної дисципліни «Психологія булінгу» підготовки бакалавр,
галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності: 053 Психологія. за
освітньою програмою: Психологія**

Розробник: Вічалковська Наталія Калинівна, канд.психол. наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент: Мельник Антоній Петрович канд.психол.наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної і вікової психології
протокол № 1 від 2 . 02 2018р.

Завідувач кафедри

доктор психологічних наук, професор Гошовський Я.О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології
протокол № 2 від 19 . 02 2018р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту)

(підпис)

(Іванашко О.Є.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ___ від __. __. 20__ р.

Вічалковська Н.К..2018.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки; Спец. 053 Психологія; Освітня програма Психологія	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання <u> 4 </u>
		Семестр <u> 8 </u> ий <u> </u>
ІНДЗ: немає		Лекції <u> 18 </u> год.
		Практичні 18 год.
		Лабораторні <u> </u> год.
		Самостійна робота <u> 76 </u> год.
Консультації <u> 8 </u> год.		
Форма контролю: іспит		

(заочна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки; Спец. 053 Психологія; Освітня програма Психологія	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання <u> 5 </u>
		Семестр <u> 10-ий </u>
ІНДЗ: немає		Лекції <u> 14 </u> год.
		Практичні 12 год.
		Лабораторні <u> </u> год.
		Самостійна робота <u> 80 </u> год.
Консультації <u> 14 </u> год.		
Форма контролю: іспит		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета: сформувати знання про цілі, функції та види булінгу, основні теорії агресії, основні причини виникнення агресії; механізми становлення агресивної поведінки людини; особливості прояву агресії у різні вікові періоди, методи психологічної діагностики агресивності, індивідуальні та групові методи психокорекції агресивності.

Завдання: розглянути та проаналізувати теорії агресії, психологічні причини та прояви агресивності, оволодіти основними методими та методиками психокорекції дитячої агресивності.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати:** основні причини виникнення агресії; механізми становлення агресивної та насильницької поведінки; особливості прояву агресії у різні вікові періоди; **уміти:** діагностувати агресивність; відрізнити агресивну поведінку від агресивних станів; володіти психологічними методами корекції агресивної поведінки.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми до кінця навчання студенти повинні знати: предмет, завдання і методи психології насильства;

методи психологічних досліджень психології насильства, використання їх результатів;

місце феномену психології насильства у структурі психологічних знань;

психологічні структурно-функціональні основи вивчення психології насильства;

особливості прикладного використання даних щодо вивчення психології насильства;

вміти :використовувати теоретичні і емпіричні матеріали курсу в таких напрямках психологічної науки як соціальна психологія, консультативна психологія, юридична психологія, клінічна психологія, вікова та педагогічна психологія;

систематизувати, планувати та контролювати знання з дисципліни з метою вироблення професійної компетентності психолога у консультативній практиці.

пропонувати, аргументувати й обирати оптимальний спосіб поведінки та діяльності людини на основі її психологічних властивостей переживання насильства;

здійснювати психологічний вплив на особистість в межах професійно-консультативного спілкування;

основні теоретико-методологічні засади та понятійний апарат вивчення психології насильства;

систему діагностичних засобів, аналізу й оцінки вивчення психології насильства.

4.ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Усього	Лекцій	Практичні	Консульт	Самостійна робота студентів
Тема 1. Агресія та агресивність. Визначення агресії та агресивності, види агресії та насильства	8	2	2	1	6
Тема 2. Основні теорії агресії. Причини агресивної поведінки	10	2	2	1	8
Тема 3. Методи систематичного дослідження агресії	10	2	2	1	6
Тема 4. Становлення агресивної поведінки	12	2	2	1	8
Тема 5. Біологічні основи агресивної поведінки людини	14	2	2	1	8
Тема 6. Зовнішні детермінанти агресії. Соціальні детермінанти агресії та насильства	14	2	2	1	8
Тема 7. Індивідуальні детермінанти агресії: особистість, установки та травма	15	2	2	1	8
Тема 8. Агресія у природних умовах	14	1	2	1	8
Тема 9. Агресія, насильство і ЗМІ	11	1			8
Тема 10. Убивство як крайній прояв агресії. Психологія травми, насильства і серійних убивць.	12	2	2		8
Разом:	120	18	18	8	76

(заочна форма)

Тема	Усього	Лекцій	Практичні	Консульт.	Самостійна робота студентів
Тема 1. Агресія та агресивність. Визначення агресії та агресивності, види агресії та насильства	9			1	8
Тема 2. Основні теорії агресії. Причини агресивної поведінки	11			1	8
Тема 3. Методи систематичного дослідження агресії	9			1	8
Тема 4. Становлення агресивної поведінки	11	2		1	8
Тема 5. Біологічні основи агресивної поведінки людини	13	2	2	1	8
Тема 6. Зовнішні детермінанти агресії. Соціальні детермінанти агресії та насильства	13	2	2	1	8
Тема 7. Індивідуальні детермінанти агресії: особистість, установки та травма	15	2	2	2	8
Тема 8. Агресія у природних умовах	12	2	2	2	8
Тема 9. Агресія, насильство і ЗМІ	14	2	2	2	8
Тема 10. Убивство як крайній прояв агресії. Психологія травми, насильства і серійних убивць.	13	2	2	2	8
Разом:	120	14	12	14	80

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Агресія та агресивність. Визначення агресії та агресивності, види агресії. Вид роботи: підготовка до семінару	6
2.	Тема 2. Основні теорії агресії. Причини агресивної поведінки Вид роботи: конспектування першоджерел, підготовка до семінару	6
3.	Тема 3. Методи систематичного дослідження агресії Вид роботи: підготовка до семінару	8
4.	Тема 4. Становлення агресивної поведінки Вид роботи: конспектування першоджерел, підготовка до семінару	8
5.	Тема 5. Біологічні основи агресивної поведінки людини Вид роботи: підготовка до семінару	8
6.	Тема 6. Зовнішні детермінанти агресії. Соціальні детермінанти агресії. Вид роботи: підготовка до семінару	8
7.	Тема 7. Індивідуальні детермінанти агресії: особистість, установки та гендер. Вид роботи: підготовка до семінару	8
8.	Тема 8. Агресія у природних умовах. Вид роботи: підготовка до семінару	8
9.	Тема 9. Агресія і ЗМІ. Вид роботи: підготовка до семінару	8
10.	Тема 10. Убивство як крайній прояв агресії. Психологія терору, терористів і серійних убивць. Вид роботи: підготовка до семінару	8
	Разом	76

(заочна форма)

№ з/п	тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Агресія та агресивність. Визначення агресії та агресивності, види агресії. Вид роботи: підготовка до семінару	8
2.	Тема 2. Основні теорії агресії. Причини агресивної поведінки Вид роботи: конспектування першоджерел, підготовка до семінару	8
3.	Тема 3. Методи систематичного дослідження агресії Вид роботи: підготовка до семінару	8
4.	Тема 4. Становлення агресивної поведінки Вид роботи: конспектування першоджерел, підготовка до семінару	8
5.	Тема 5. Біологічні основи агресивної поведінки людини Вид роботи: підготовка до семінару	8
6.	Тема 6. Зовнішні детермінанти агресії. Соціальні детермінанти агресії. Вид роботи: підготовка до семінару	8
7.	Тема 7. Індивідуальні детермінанти агресії: особистість, установки та гендер. Вид роботи: підготовка до семінару	8
8.	Тема 8. Агресія у природних умовах. Вид роботи: підготовка до семінару	8
9.	Тема 9. Агресія і ЗМІ. Вид роботи: підготовка до семінару	8
10.	Тема 10. Убивство як крайній прояв агресії. Психологія терору, терористів і серійних убивць. Вид роботи: підготовка до семінару	8
	Разом	80

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальні завдання виконуються самостійно із забезпеченням необхідних консультацій окремих питань з боку викладача.

Індивідуальна робота передбачає:

1. Створення програми тренінгу ненасильницької поведінки для різної цільової аудиторії;
2. Або написання реферату на одну з тем, представлених для самостійного опрацювання.

Вимоги до проекту: наявність матеріалів з обраної теми (на магнітних носіях):

- Вступу (1-2 сторінки):
 - ✓ мета: що дізнається студент у межах теми;
 - ✓ завдання.
- Змісту питання:
 - ✓ у вигляді пакету слайдів або переліку конкретних вправ, етапів тренінгу (тренінг);
 - ✓ або наукове обґрунтування обраної тематики з оглядом сучасних досліджень та основних здобутків різних галузей психологічного знання з даної проблематики (реферат).
- переліку літератури до теми;
 - ✓ основна (1-2 джерела);
 - ✓ додаткова (3-5 джерел);
 - ✓ ресурси Інтернет (1-3 джерела).
- Висновків до проекту із зазначенням перспектив подальшого використання (у випадку тренінгу) або наукових перспектив даної теми (у випадку реферату).

Загальна оцінка проекту – 10 балів.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1					Модуль 2				Модуль 3		
Змістовий модуль 1									ІНДЗ	МКР 1	
Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10			
2	2	4	4	4	4	4	4	2	10	60	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8.Рекомендована література: Базова

1. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002.
3. Берон Р., Ричардсон Д. Агрессия. – СПб.: Питер, 1999.
4. Крейхи Б. Социальная психология агрессии. – СПб.: Питер, 2003.
5. Крайг Г. Психология развития. – СПб.: Питер, 2000.
6. Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. – СПб.: Питер, 2000.
7. Майерс Д. Социальная психология. – СПб.: Питер, 1998.

Допоміжна

1. Ананьев Б. Г. О человеке, как объекте и субъекте воспитания. Избранные психологические труды в 2-х томах. - Москва, 1980.
2. Андриенко В. К. Гербеев Ю.В. Невский И.А. Система перевоспитания подростков в условиях специальной школы. – Москва, 1990.
3. Горшкова Е.А. Педагогическая диагностика учащихся старших классов при организации реабилитационной работы // Проблемы личности, профилактика отклонений в её развитии. – Москва, Архангельск, 1993.
4. Горьковая И.А. Медико-психологическое исследование формирования характера делинквентных подростков. Автореферат диссертации кандидата психологических наук. – Санкт-Петербург, 1992.
5. Иванова Л.Ю. Агрессивность, жестокость и отношения старшеклассников к их проявлениям // Проблемы личности, профилактика отклонений в её развитии. – Москва, Архангельск, 1993.

6. *Исаев Д.Д., Журавлёв И.И., Дементьев В.В.* Типологические модели поведения подростков с различными формами аддиктивного поведения. – Санкт-Петербург, 1997.
7. *Кулагин Л.Г.* О подростках, которым трудно // Советская педагогика. – 1991. – № 6. – С. 141-142.
8. *Личко А.Е., Попов Ю.В.* Делинквентное поведение, алкоголизм и токсикомании у подростков. – Москва, 1988.
9. *Медведева И., Шишова Т.* Разноцветные белые вороны. М., 1996.
10. *Першанина Е.* Проблема профилактики педагогической запущенности подростков // Советская педагогика. – 1984. – № 5. – С.141.
11. *Саенко Е. В.* Профессиональная деятельность психолога при профилактике девиантного поведения. Автореферат диссертации кандидата психологических наук. – Тверь, 1995.
12. *Семенюк Л.М.* Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции. – Москва, 1996.
13. *Степанов В.Г.* Психология трудного школьника. – Москва, 1998.
14. *Сурков А.* Семейные войны // Стрела, №14 (143). – Санкт-Петербург. – 1999. – апрель. – стр.6.
15. *Тархова Л.* Как уберечь ребёнка от тюрьмы и панели. – Москва, 1997.
16. *Фельдштейн Д.И.* Психолого-педагогические проблемы соотношения биологического и социального // Советская педагогика, 1984. – № 5. – С. 52-55.
17. *Фридман Л.М. Волкова К.Н.* Психологическая наука - учителю. – Москва, 1985.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Біологічні та соціальні причини виникнення агресії.
2. Вербальний та фізичний напад: реальна та уявна провокація до агресії.
3. Механізми становлення агресивної поведінки людини.
4. Стійкість агресивної поведінки.
5. Особливості прояву агресії в різні вікові періоди.
6. Вплив з боку оточуючих як передумова агресії: підкорення наказам, ефект присутності та вчинків третьої сторони.
7. Відмінності між агресивною поведінкою та агресивними станами.
8. Агресія і спека.
9. Психологічні методи коригування агресивної поведінки.
10. Шум і агресія (ефект тісноти, вплив забрудненого повітря на агресію).
11. Психологія терору і тероризму.
12. Зовнішні детермінанти агресивної поведінки (індивідуальні характеристики, різноманітні предмети, мас-медіа).
13. Психологія серійних убивць.
14. Особистість та агресія: риси характеру, що впливають на агресивність.
15. Убивство як крайній вияв агресії.
16. Основні теорії агресії.
17. Агресія як інстинкт.
18. Насильники як агресори.

19. Агресія як спонука.
20. Установки, система цінностей та агресія.
21. Агресія як соціальна поведінка.
22. Чоловіки і жінки як агресори.
23. Методи та основні методики систематичного вивчення агресії.
24. Чоловіки і жінки як об'єкти агресії.
25. Становлення агресивної поведінки.
26. Роль спадкового чинника у формуванні агресивної поведінки людини. Аномалії, пов'язані з Y- та X-хромосомами.
27. Соціальні детермінанти агресії.
28. Гормони та агресивна поведінка.
29. Агресія та її залежність від установок особистості та статі.
30. Центральна нервова система й агресія.
31. Біологічні основи агресивної поведінки людини.
32. Перешкода на шляху до бажаного як передумова агресії.
33. Агресія у природних умовах.
34. Превентивні заходи та управління агресією.
35. Сімейні взаємини, стиль сімейного керівництва, моделі сімейного впливу у засвоєнні агресивної поведінки.
36. Когнітивні методи контролю агресії (атрибуції, пом'якшувальні обставини, пробачення та виправдання).
37. Взаємодія з ровесниками, моделі агресії в ЗМІ у становленні агресивної поведінки.
38. Наркотики і агресія.
39. Вплив когнітивних процесів на розвиток агресії.
40. Сексуальна агресія: характеристики сексуального агресора; вплив еротики і порнографії на агресію.
41. Характеристики об'єкта агресії – стать та раса об'єкта як передумова агресії.
42. Алкоголь: моделі впливу алкоголю на агресивність поведінки; способи контролювання агресії у людини в стані алкогольного сп'яніння.
43. Агресія пов'язана зі спортивними подіями: агресія глядачів; агресія серед учасників.
44. Катарсис як поведінкова агресія: розрядка напруження за допомогою агресивних дій. Емоційний катарсис.
45. Покарання: чи є покарання ефективним засобом попередження агресії? Страх покарання.
46. Емпатія, гумор та помірне сексуальне збудження як засоби запобігання агресії.
47. Управління агресією.
48. Агресія у відповідь. Помста як вид агресії.
49. Збудження і агресія.
50. Вплив моделей неагресивної поведінки на схильність до агресії. ____

Тестові запитання для підсумкового контролю

1. Агресія – це:

- а) систематичне порушення дисципліни і неслухняність;
- б) руйнівна поведінка, яка має намір нанести шкоду іншій людині, що не бажає подібного ставлення;
- в) негативна поведінка, яка не має наміру нанести шкоду іншій людині, однак не може стриматись.

2. Основні теорії розглядають агресію як:

- а) інстинктивну, вроджену поведінку;
- б) як вияв спонуки;
- в) як набуту соціальну поведінку;

г) прояв психопатологічних рис особистості.

3. Агресія притаманна дітям у віці:

- а) 0-1 рік;
- б) 1-3 роки;
- в) 3-7 років;
- г) 7-13 років;
- д) усі відповіді вірні.

4. Найбільше агресія притаманна дітям у віці:

- а) 0-1 рік;
- б) 1-3 роки;
- в) 3-7 років;
- г) 7-13 років;
- д) усі відповіді вірні.

5. Види прояву дитячої агресії:

- а) плач, крик;
- б) кусання, плювання;
- в) блювота, головний біль;
- г) бійки, непокірність;
- д) негативізм, дратівливість.

6. Дитяча агресивність – це:

- а) стійка схильність до регулярних проявів агресії;
- б) неслухняність, крикливість;
- в) відмова виконувати прохання дорослих;
- г) впертість, мовчазність.

7. У формуванні дитячої агресивності відіграють роль такі чинники:

- а) вплив моделей агресивної поведінки, які дитина бачить серед ровесників;
- б) агресія у засобах масової інформації;
- в) відсутність уваги та любові з боку батьків;
- г) агресія у засобах масової інформації;
- д) жорстоке ставлення до дитини, фізичні покарання.

8. Вікарне навчіння – це:

- а) агресія у засобах масової інформації;
- б) вплив моделей агресивної поведінки, які дитина бачить серед ровесників;
- в) навчіння шляхом спостереження за агресивними проявами і тим, як карають і заохочують інших ;
- г) спостереження за стосунками в сім'ї.

9. Пряме навчіння – це:

- а) агресія у засобах масової інформації;
- б) вплив моделей агресивної поведінки, які дитина бачить серед ровесників;
- в) навчіння шляхом спостереження за агресивними проявами і тим, як карають і заохочують інших ;
- г) спостереження за стосунками в сім'ї.

10. Агресію як вроджену поведінку розглядали:

- а) Зігмунд Фройд;
- б) Конрад Лоренц;
- в) Еріх Фромм;
- г) Барак та Ардрі;
- д) К. Хорні.

11. До видів агресії відносять:

- а) пряму і непряму;
- б) вікарну і навчену;
- в) інструментальну та ворожу (емоційну);

- в) вербальну та фізичну;
- г) реактивну та проактивну;
- д) деструктивну і конструктивну (інстинктивну).

12. Інструментальна агресія – це та, яка:

- а) служить засобом для досягнення інших цілей, не пов'язаних напряду з агресією;
- б) має за мету зруйнувати інструменти;
- в) має за мету нанести пряму фізичну шкоду;
- г) має за мету образити, звести наклеп на когось;
- д) полягає у розпусканні чуток, пліток.

13. До видів агресії не відносять:

- а) пряму і непряму;
- б) вікарну і навчену;
- в) інструментальну та ворожу (емоційну);
- в) вербальну та фізичну;
- г) реактивну та проактивну;
- д) деструктивну і конструктивну (інстинктивну).

14. Непряма вербальна агресія – це та, яка:

- а) служить засобом для досягнення інших цілей, не пов'язаних напряду з агресією;
- б) має за мету зруйнувати інструменти;
- в) має за мету нанести пряму фізичну шкоду;
- г) має за мету образити, звести наклеп на когось;
- д) полягає у розпусканні чуток, пліток.

15. Автор теорії соціального научіння агресії:

- а) Р. Берон;
- б) Д.Річардсон;
- в) Л. Берковітц;
- г) А. Бандура;
- д) Міллер і Доллард.

16. Автори фрустраційної теорії агресії:

- а) Р. Берон, Р. Аш;
- б) Д.Річардсон, С. Мілграм;
- в) Л. Берковітц;
- г) А. Бандура, З. Фройд;
- д) Міллер і Доллард.

17. Автори теорії примусових дій:

- а) Р. Берон, Р. Аш;
- б) Тедеші і Фелсон;
- в) Л. Берковітц; Д.Річардсон, С. Мілграм;
- г) А. Бандура, З. Фройд;
- д) Міллер і Доллард.

18. Ефективне покарання відповідає таким вимогам:

- а) настає не рідше одного разу на тиждень;
- б) настає одразу після проступку;
- в) супроводжується поясненням;
- г) є досить жорстоким;
- д) є помірним;
- е) наводиться приклад правильної поведінки у даній ситуації;
- є) за одні і ті ж проступки одні і ті ж покарання;
- ж) є неминучим, тобто після проступку обов'язково настане.

19. Яке покарання не є ефективним?

- а) яке настає не рідше одного разу на тиждень;
- б) яке настає одразу після проступку;

- в) яке супроводжується поясненням;
- г) таке, що є досить жорстоким;
- д) яке є помірним;
- е) коли наводиться приклад правильної поведінки у даній ситуації;
- є) коли за одні і ті ж проступки одні і ті ж покарання;
- ж) яке є неминучим, тобто після проступку обов'язково настане.

20. Коли батьки кричать і б'ють дитину, вони тим самим сприяють:

- а) кращому її вихованню;
- б) прямому навчінню агресії;
- в) засвоєнню агресивних форм поведінки;
- г) засвоєнню неагресивних форм поведінки;
- д) виробленню слухняності у дитини.

21. Ознаками агресивності дитини вдома є:

- а) впертість, непокора, неслухняність;
- б) негативізм, дратівливість;
- в) пристрасть до перегляду «бойовиків»;
- г) захоплення агресивними комп'ютерними іграми;
- д) байдужість;
- е) надмірна рухливість;
- є) крикливість;
- ж) часте псування предметів домашнього вжитку та іграшок;
- з) бійки з сиблінгами, батьками.

22. Ознаками агресивності дитини у школі є:

- а) впертість, непокора, неслухняність;
- б) негативізм, дратівливість;
- в) імпульсивність, надмірна рухливість;
- г) гризіння нігтів;
- д) байдужість, апатія;
- е) «зривання» уроків;
- є) крикливість, обзивання інших;
- ж) часте псування приладдя та меблів;
- з) бійки з однокласниками.

23. Ефективні пособи впливу батьків на сиблінгів, які конфліктують:

- а) байдужість, апатія;
- б) ігнорування інцидентів;
- в) ізоляція в різних приміщеннях;
- г) бесіда із кожним окремо
- д) фізичне покарання обох;
- е) покарання старшого, адже він розумніший і міг поступитись.

24. Методи психологічної діагностики дитячої агресивності:

- а) спостереження за поведінкою дитини у школі, на прийомі у психолога;
- б) прийняття до уваги свідчень батьків або вчителів, ровесників за умови їх несуперечливості;
- в) основна опора на свідчення батьків або вчителів, ровесників;
- г) спостереження за грою дитини;
- д) використання психодіагностичних методик.

25. З метою діагностики агресивності дітей до 10-12 років використовують такі психодіагностичні методики:

- а) тест руки – Hand-test;
- б) «Неіснуюча тварина», «Кактус»;
- в) «Автопортрет», «Малюнок сім'ї у вигляді тварин»;
- г) тест Басса-Даркі;

д) Тематичний апперцепційний тест (дитячий варіант);

е) Фрустраційний тест Розенцвейга;

є) тест «Три дерева».

26. З метою діагностики агресивності дітей від 10-12 років використовують такі психодіагностичні методики:

а) тест руки – Hand-test;

б) «Неіснуюча тварина», «Кактус»;

в) «Автопортрет», «Малюнок сім'ї у вигляді тварин»;

г) тест Басса-Даркі;

д) Тематичний апперцепційний тест;

е) Фрустраційний тест Розенцвейга;

є) тест «Три дерева».

27. Індивідуальними методами психокорекції агресивності дітей до 10-12 років є:

а) психологічний тренінг;

б) покрокова десенсибілізація;

в) мислення та уява;

г) ігрова психокорекція;

д) керована візуалізація;

е) малювання, атр-терапевтичні методи

є) бесіди, складання казок та історій з метою ознайомлення із конструктивними формами поведінки.

28. Індивідуальними методами психокорекції агресивності дітей після 10-12 років є:

а) психологічний тренінг;

б) покрокова десенсибілізація;

в) бесіди разом з батьками;

г) ігрова психокорекція;

д) керована візуалізація;

е) малювання, атр-терапевтичні методи

є) складання казок та історій з метою ознайомлення із конструктивними формами поведінки.

ж) усі відповіді вірні.

29. Груповими методами психокорекції агресивності дітей до 10-12 років є:

а) психологічний тренінг;

б) покрокова десенсибілізація;

в) мислення та уява;

г) ігрова психокорекція;

д) керована візуалізація;

е) малювання, атр-терапевтичні методи

є) бесіди, складання казок та історій з метою ознайомлення із конструктивними формами поведінки

ж) рольові ігри, обговорення змодельованих ситуацій.

30. Груповими методами психокорекції агресивності дітей від 10-12 років є:

а) психологічний тренінг;

б) покрокова десенсибілізація;

в) застосування технік псих одрами та символдрами;

г) бесіди з міліцією і батьками;

д) керована візуалізація;

е) малювання, атр-терапевтичні методи

є) бесіди, складання казок та історій з метою ознайомлення із конструктивними формами поведінки

ж) рольові ігри, обговорення змодельованих ситуацій.

